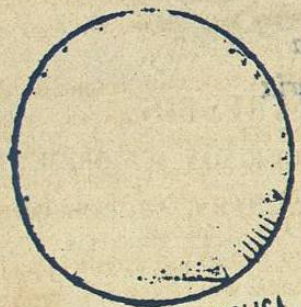

Bx17-51
B6
1850
5
V

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

INSTITUTIONES THEOLOGICÆ

AD USUM SEMINARIORUM.

TRACTATUS DE PECCATIS.

Peccatum, generaliter consideratum, est quilibet defectus a lege vel a regula : in ordine naturali, monstra dicuntur peccata contra naturam ; in artibus, opera defectuosa dicuntur peccata contra regulas sibi proprias ; in moralibus actus humani a regulis morum deficientes, simpliciter dicuntur peccata.

Peccatum, eo posteriori sensu acceptum, est objectum præsentis Tractatus ; spectatur ut legi morali oppositum et recte definitur : *Libera transgressio legis divinæ*. Ad hanc definitionem aliæ communiores doctorum definitiones referuntur, v. g., ista *S. Thomæ*, 1 2, q. 71, art. 6 : *Peccatum nihil aliud est quam actus humanus malus*, id est a bono deficiens ; et hæc alia celebris *S. Aug.* contra *Fauftum*, l. 22, c. 27 : *Peccatum est, vel dictum, vel concupitum aliquid contra legem æternam* ; item illa *S. Ambrosii*, l. de *Paradiso*, cap. 8 : *Peccatum est prævaricatio legis divinæ, et cœlestium inobedientia præceptorum*.

Sub nomine facti, dicti et concupiti, comprehenduntur non solum actus positivi, his verbis expressi, sed etiam peccata omissionis, quia voluntaria non fit omissio sine actu voluntatis, et peccatum originale, quod quidem nec factum, nec dictum, nec concupitum est in infantibus illud habentibus, sed ita fuit in Adamo.

Omne peccatum merito dicitur legi æternæ oppositum, quia nulla lex etiam humana, vere obligans, violari potest,

quin eo ipso lex æterna, ordinem servari præcipiens, offendatur; et inde præcise malitia peccati deducitur, id est, ex oppositione cum voluntate Dei. Recte ergo definitur: *Libera transgressio legis divinæ, vel inobedientia legi Dei.*

Duplici modo considerari potest peccatum, in genere scilicet et in specie: unde præsentis Tractatus duplex erit pars.

PARS PRIMA.

DE PECCATO IN GENERE.

Dicemus 1° de natura peccati; 2° de subjecto peccati; 3° de ejus causis, et 4° de peccatorum distinctione.

CAPUT PRIMUM.

DE NATURA PECCATI.

Cum ex definitione allata et ab omnibus expresse vel æquivalenter admissa, omne peccatum sit transgressio legis divinæ, sequitur illud necessario esse offensam Dei; necessario quippe legi æternæ, seu supræmæ Dei rationi adversatur: at impossibile est Deum per hujusmodi prævaricationem non offendi; ergo. Ruit ergo systema peccati philosophici, quo scilicet ratio offenditur et non Deus, quia philosophus illud spectat tantum ut rationi adversum, non vero ut legis divinæ transgressionem; quidquid enim in ordine morali rectæ rationi adversatur, eo ipso legis æternæ est transgressio. Ergo. Unde Alexander VIII sequentem damnavit propositionem, anno 1690: « Peccatum » philosophicum seu morale est actus disconveniens nature rationali et rectæ rationi; theologicum vero et » mortale est transgressio libera divinæ legis. Philosophi- » cum, quantumvis grave, in eo qui Deum vel ignorat vel » de eo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non

» offensa Dei, neque mortale peccatum. » Vide *Coll. Andeg., des Péchés.*

Non eodem sensu accipiuntur vitium, peccatum et malitia. Vitium est habitus ad malum inclinans, malitia est qualitas alicujus actionis legi oppositæ: bonitati morali adversatur. Peccatum vero est ipsemet actus quo lex violatur.

Hic quærere solent theologi an malitia peccati formaliter sumpta sit aliquid positivum, an vero in privatione rectitudinis debitæ consistat. Subtilissime olim disputaverunt in scholis circa hanc quæstionem: multi tenuerunt malitiam peccati esse qualitatem positivam realiter existentem; alii vero multo plures contenderunt illam esse rectitudinis debitæ privationem.

Posteriorem hanc sententiam celebriores Patres Ecclesiæ amplexi sunt, ut systema Manichæorum facilius everterent; ideo enim malum Principium admittendum esse volebant Manichæi, quia repugnat malum morale a Principio summe bono creatum fuisse. At auctores eos impugnantes aiebant: Malum morale est mera negatio boni, sicut tenebræ sunt negatio lucis; porro tenebræ causam positivam non requirunt, sed ipso solis recessu nascuntur: ergo *a pari* malum morale nullam arguit causam creatricem, sed duntaxat voluntatem humanam a rectitudine deficientem. Vide *Billuart, de Pecc. dissert. 1, art. 3.*

Cum autem hæc controversia valde sit abstrusa, eam sic breviter exposuisse satis erit, non enim præcepit nobis Dominus requirere naturam peccati, sed docere quomodo fugiendum sit, illudque attente vitare.

CAPUT SECUNDUM.

DE SUBJECTO PECCATI.

Sola creatura rationalis peccati subjectum esse potest; peccatum enim est libera transgressio legis divinæ: porro

solæ creatura rationalis hujusmodi transgressionis est capax : ergo.

Non omnis creatura rationalis essentialiter est peccati capax : excipiuntur enim 1° sancti Angeli et animæ beatorum visione intuitiva in cœlo fruentes ; et 2° animæ in purgatorio detentæ , quæ , extra viam positæ , amplius peccare nequeunt. Ut autem actio creaturæ rationalis sit peccatum , duæ necessario requiruntur conditiones , videlicet advertentia rationis et liber voluntatis consensus.

1° *Advertentia rationis*. Repugnat quippe aliquem peccare si humano modo non agat : porro actus humanus intelligi non potest , nisi cum aliqua saltem fiat advertentia : ergo. Necessaria est igitur vel actualis malitiæ actus cognitio , vel aliqua saltem dubitatio peccati aut periculi peccandi : si vero inadvertentia fuerit volita in se vel in causa , a peccato non excusabit. Unde impii qui huc usque pervenerunt ut atrocissima perpetrent scelera , de Deo minime cogitantes , non ideo excusantur a peccato.

2° *Liber voluntatis consensus* ; probavimus enim in Tractatu *de Actibus humanis* , libertatem indifferentiæ necessariam esse , in statu naturæ lapsæ , ad merendum aut demerendum. Ergo. Unde quilibet actus coacti aut necessarii , peccaminosi esse nequeunt : contra vero , quælibet transgressio legis actualiter obligantis , libere volita in se vel in causa , peccatum est mortale aut veniale. De voluntario indirecto sufficienter diximus in Tractatu *de Actibus humanis*.

Ex eo quod voluntas sit peccati subjectum , sequitur illam absque ullo actu externo peccare posse , videlicet per actus mere internos.

Inter actus voluntatis distinguuntur desiderium et delectatio morosa.

Desiderium est propositum , appetitus rei malæ ; potest esse efficax vel conditionatum. Quando est *efficax* , scilicet , quando tale est propositum rei malæ , ut res mala completeretur , nisi aliquod existeret obstaculum a voluntate non pendens , certum est illud esse coram Deo peccatum ejusdem speciei ac objectum desideratum. Unde

Christus , Matth. v , 28 : *Omnis qui viderit mulierem ad concupiscendam eam , jam mœchatus est eam in corde suo.*

Quando desiderium est *conditionatum* , si talis sit conditio ut malitiam actus tollat , v. g. : hodie jentarem si jejunium non esset præscriptum ; talem puellam vellem habere uxorem si matrimonium mihi liceret , tunc peccatum non esset , quia desiderium sic formatum nihil inhonesti haberet , licet facile periculosum fieret. Contra vero , si conditio malitiam actus non tollat , v. g. : fornicarer si infernus non existeret , si confusionem coram hominibus non timerem , etc. , talis conditio a peccato minime excusaret.

Delectatio morosa est complacentia voluntatis in objecto malo per imaginationem ut præsentî repræsentato , absque desiderio ad executionem deveniendi. Dicitur morosa non a diurnitate temporis , cum unum momentum sufficiat , sed a mora voluntatis cum sufficienti advertentia.

Delectatio potest esse de cognitione rei malæ , de modo quo peracta est aut perfici potest , vel de ipsa re mala ut præsentî repræsentata. In priori casu , delectatio non est de objecto malo , ac proinde non est peccatum , nisi ratione curiositatis , scandali , periculi aliquid inordinatum contineat.

Delectatio autem de ipsa re mala est peccatum mortale aut veniale , juxta qualitatem objecti in cujus repræsentatione fit delectatio , quia voluntas malitiam induit objecti , et legi Dei vere opponitur.

Plures theologi volunt delectationem specificari ex objecto in se spectato et cognito ; alii vero plures contendunt illam specificari ex objecto per imaginationem ut præsentî repræsentato. Vide quæ de morosa delectatione dicimus in *dissertatione in sextum Decalogi præceptum*.

CAPUT TERTIUM.

DE CAUSIS PECCATI.

Ille solus proprie est causa peccati, qui illius est subiectum, cui peccatum commissum imputatur; ea tamen causæ peccati dicuntur, quæ ad peccandum nos inducunt. Aliæ sunt interiores et aliæ exteriores.

De causis peccati interioribus.

Causæ peccati interiores sunt ignorantia, concupiscentia et malitia.

1° *Ignorantia* ex parte intellectus, quæ scilicet saltem aliquo modo est volita, a peccato non excusat, ut in Tractatu de *Actibus humanis* probavimus, et insuper potest esse causa peccati; multa enim faciunt peccatores obcæcati, quæ, depulsa ignorantia, non facerent. Unde B. Paulus, I Cor. II, 8 : *Si cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.*

2° *Concupiscentia* quæ afficit voluntatem, illamque trahit ad malum : *Concupiscentia subvertit cor tuum*, inquit Daniel. XIII, 56 : *Unusquisque tentatur, a concupiscentia sua abstractus et illectus.* Deinde *concupiscentia, cum conceperit, parit peccatum*; sunt verba B. Jacob, I, 14 et 15. Ergo. Non tamen ipsa in se spectata, quatenus ad objectum sensibile et illicitum nos inclinât, est peccatum, ut *Lutherus, Calvinus* aliique non pauci hæretici asseruerunt, dicentes hoc peccatum in renatis non imputari ob merita Christi; nullum quippe est peccatum ubi nulla est libertas : at nulla est libertas in huiusmodi concupiscentiæ motibus quibus non assentimur : ergo. Hinc sequens damnata est propositio *Bati*, n. 75 : « Motus pravi concupiscentiæ sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti præcepto : *Non concupisces*; unde homo eos sentiens, et non consentiens, transgreditur præceptum : *Non concupisces*, » quamvis transgressio in peccatum non imputetur. »

3° *Malitia*. Quandoquæ enim homo perversus, neque ignorantia laborans, neque pravo motu attractus, malum deliberate eligit, ut ait Job, XXXIV, 27 : *Quasi de industria recesserunt a Deo*; vel ut in Prov. II, 14 : *Lætantur cum male fecerint, et exultant in rebus pessimis.* Tunc dicuntur ex pura malitia agere. Ergo.

De causis peccati exterioribus.

Causæ externæ peccati sunt occasiones et diabolus; quidam hæretici assignare Deum non erubuerunt, ut dicemus.

1° *Occasiones*. Quælibet res externa inducens ad peccatum, dicitur occasio : certum est multa fieri peccata propter occasionem, quæ secus non fierent. Nomine occasionis intelliguntur etiam homines ad peccatum sollicitantes vel illud suadentes. De occasione peccandi et obligatione illam fugiendi vel tollendi fusius diximus in Tractatu de *Pœnitentia*.

2° *Diabolus*. Certum est enim diabolus homines variis modis ad peccatum excitare, et quantum potest, trahere, ut patet historia Evæ, quam decepit, et B. Job, quem seducere conatus est : unde B. Petrus fideles admonet, dicens I Epist. v, 8 : *Sobrii estote et vigilate, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem devoret; cui resistite fortes in fide.* Ex his verbis tamen patet diabolus non esse causam peccati efficacem, sed tantum impulsivam, alioquin Apostolus frustra hortatus esset fideles ad resistendum fortes in fide : aliunde libertas a necessitate non existeret, ac consequenter peccatum imputari non posset.

3° Primi reformatores, liberi arbitrii existentiam tollescentes, ad hanc monstruosam ducti sunt conclusionem, videlicet Deum esse causam peccati. « Sicut fatentur » *Papistæ*, inquit *Melanchthon* (Annot. in Epist. ad Rom., » cap. 8), Dei opus fuisse Pauli vocationem, ita fatemur » opera Dei propria esse Davidis adulterium, » etc. Alia pariter horrenda proferre non erubuerunt *Lutherus, Calvinus, Zuingle, Bèze*, etc.

Hanc sententiam ex principio ab eis admissa profluentem fulcire conabantur pluribus Scripturæ sacræ textibus, v. g., Exod. ix, 12 : *Induravit Dominus cor Pharaonis*, de quo dicit Apostolus, Rom. iv, 17 : *In hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam*. Prov. xvi, 4 : *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus; impium quoque ad diem malum*, id est ad condemnationem. Isai. xlv, 5 et 7 : *Ego Dominus... formans lucem et creans tenebras, faciens pacem et creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc*. Rom. i, 28 : *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt*, etc.

Verum 1° probavimus, in Tractatu de Actibus humanis, libertatem a necessitate necessariam esse ad merendum aut demerendum. 2° In multis Scripturæ locis clare declaratur Deum non esse peccati auctorem, sed, e contra, illud valde detestari ac prohibere, v. g., Ps. v, 5 : *Non Deus volens iniquitatem tu es*; Eccli. xv, 21 : *Nemini mandavit impie agere*; Rom. ix, 14 : *Numquid iniquitas apud Deum? absit*; Jacob. i, 13 : *Nemo, cum tentatur, dicat quoniam a Deo tentatur; Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat*. Textus igitur ab hæreticis allati alio sensu intelligendi sunt, ut manifeste ostendunt interpretes, scilicet, vel eo sensu quod Deus permittat peccatum, vel quod gratiam indebitam ob præcedentia peccata subtrahat, vel quod quædam in se bona aut indifferentia operetur ex quibus homo malitia sua incitetur ad peccandum; vel quod voluntates ita dirigat, ut quædam misericorditer impediatur peccata, alia vero juste permittat, etc. 3° Concil. Trid., sess. 6, can. 6, hæc habet : *Si quis dixerit non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona Deum operari, non permissive solum, sed etiam proprie et per se, adeo ut si proprium ejus opus non minus proditio Judæ quam vocatio Pauli; anathema sit.* »

4° Hodierni Protestantes hanc negant absurdam impietatem : nulla igitur est ratio illam fusius refellendi. Ergo.

CAPUT QUARTUM.

DE DISTINCTIONE PECCATORUM.

Certum est non unicum esse peccatum in mundo, sed multa et varia : duplici modo igitur a se invicem distinguuntur, specificè scilicet et numerice. Dicemus 1° de distinctione specifica, 2° de distinctione numerica, et 3° de circumstantiis speciem mutantibus, aut malitiam intra ejusdem speciei limites aggravantibus. Cum, ex dictis in Tractatu de Pœnitentia, detur præceptum divinum declarandi in confessione numerum peccatorum, species, circumstantias speciem mutantem, et probabiliter circumstantias intra eandem speciem notabiliter aggravantes, totum præsens caput magni est momenti.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DISTINCTIONE SPECIFICA PECCATORUM.

Ea peccata specie differunt quæ non eandem habent malitiam, sed diversam, ut homicidium, furtum, blasphemia, luxuria. Ut igitur distinctio specifica peccatorum cognoscatur, attendendum est utrum diversam habeant malitiam, juxta communem hominum sensum : unde hæc distinctio non desumitur, 1° ex oppositione notabiliter majori cum lege, quia talis oppositio notabiliter major auget quidem malitiam peccati, sed eam non mutat : v. g., furtum mille aureorum longe gravius est furto unius aurei, sed diversam non habet malitiam, ac proinde ab illo specie non differt ; 2° non ex distinctione præceptorum ; fieri enim potest ut eadem malitia sit contra plura præcepta simul existentia, v. g., furtum quod prohibetur lege naturali, lege divina positiva, lege civili et lege ecclesiastica.

PROPOSITIO.

Distinctio specifica peccatorum repetenda est ex oppositione specie diversa cum lege.

Prob. Peccatum est transgressio libera legis : essentia-

liter igitur consistit in oppositione cum lege; unde toties peccata specie inter se differunt, quoties oppositio cum lege est specie diversa: porro oppositio cum lege specie est diversa, quando 1° diversæ offenduntur virtutes; 2° diversa violantur officia ejusdem virtutis; 3° eadem læditur virtus modo contrario, vel modo diverso.

1° *Quando diversæ offenduntur virtutes.* Sic hæresis, desperatio, odium Dei et superstitio sunt peccata specie distincta, quia opponuntur virtutibus fidei, spei, charitatis et religionis: sic furtum in ecclesia vel rei sacræ, adulterium, parricidium, etc., duplicem habent malitiam, quia in unaquaque hujusmodi actionum duplex offenditur virtus, *ut patet.*

Quando diversa violantur officia ejusdem virtutis: v. g., idololatria et superstitio specie differunt, quia diversa officia virtutis religionis violant, idololatria cultum soli Deo debitum creaturæ exhibendo, et superstitio cultum illegitimum Deo rependendo.

3° *Quando eadem virtus offenditur.* vel modo contrario, ut liberalitas per avaritiam et prodigalitem, vel modo diverso, licet non contrario, ut justitia per furtum, detractionem et homicidium.

Hæc omnia sola expositione clara fiunt, et ab omnibus theologis admittuntur.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DISTINCTIONE NUMERICA PECCATORUM.

Peccata numero distinguuntur quando unum non est aliud, et numerari possunt, dicendo: unum, duo, tria, etc., v. g., unum furtum, duo homicidia, tria adulteria, etc.

Certum est ubi peccata specie differunt, a fortiori numero illa differre, v. g., homicidium et furtum non esse unum peccatum, et in unico parricidii actu duo esse peccata, seu unum peccatum duobus æquivalens.

Sola difficultas est quomodo peccata intra eandem speciem commissa, sint numero diversa: pro qua solvenda tres statuuntur regulæ.

1° Tot sunt peccata quot sunt actus externi completi: unde qui diversis actibus plures occidit homines, tot commisit homicidia numero distincta.

2° Tot sunt peccata numero distincta in uno et eodem actu, quot sunt objecta distincta, quia ille actus, licet unicus, tot habet malitias distinctas; hinc qui uno actu decem occidit homines, decem committit homicidia; qui uno verbo de tota communitate injuste detrahit, tot committit injustitias reparandas quot sunt personæ in communitate; sacerdos in statu peccati mortalis existens, tot committit sacrilegia quot administrat sacramenta distincta.

3° Tot sunt peccata numero distincta, quot sunt actus voluntatis moraliter interrupti; ubi enim actus voluntatis moraliter interrumpuntur, fiunt numero completi, et iteratione multiplicantur. Ergo.

Actus autem voluntatis moraliter interrumpuntur, 1° per revocationem expressam, v. g.: tibi complacebas in delectatione morosa, actum displicentiæ elicis et postea ad eandem redis delectationem, duplex est peccatum; 2° per cessationem etiam involuntariam, v. g.: consilium aliquid furandi iniisti, pergis ad illud explendum; sed occurrentibus objectis distractus, propositum oblivisceris: illud deinde renovas, novum admittis peccatum; 3° per longum intervallum, ita ut iudicio prudentum virorum idem actus voluntatis moraliter perseverare non censeatur, neque in se, neque per actus externos virtute illius existentes, v. g.: delectationi venereæ ante somnum consentisti, et expergefactus consensum renovas, peccati numero duplicis reus es.

Unde peccata interna multo facilius multiplicantur quam externa, quia actus voluntatis nihil habent vi cuius perseverent, et tot sunt numero peccata quot iterantur actus, etiam post brevem et involuntariam cessationem. Actus vero externi longe facilius per continuationem perseverant et frequenter unicum est peccatum, quamvis plures exercentur actiones ad eundem finem tendentes, v. g.: ex voluntate inimicum occidendi, paras gladium, equum ascendis, iter facis, cum percutis, vulneras, et

tandem occidis, unicum est peccatum homicidii, quo in confessione declarato, actus ad illum patrandum exercitati sufficienter intelliguntur, nisi exstitisset intentio in illis sistendi, vel notabile inter eos fuisset intervallum; tunc enim essent peccata distincta et declaranda.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CIRCUMSTANTIIS PECCATI.

Notavimus, in Tractatu *de Actibus humanis*, p. 483 et 484 quid intelligendum sit per circumstantias, et ostendimus moralitatem actuum humanorum desumendam esse ex circumstantiis, sicut ex objecto et fine. Aliæ autem speciem mutant, quæ videlicet novam addunt malitiam a malitia actus principalis specie distinctam, et aliæ intra eandem speciem augent malitiam. Si tanta sit augmentatio malitiæ, ut seorsim sumpta ad constituendum peccatum mortale sufficeret, dicitur notabilis; secus, est levis: id ex iudicio viri prudentis determinandum est, habita ratione personarum et omnium adjunctorum.

Septem communiter numerantur circumstantiæ peccatorum sequenti versu expressæ:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

1° Circumstantia *quis* denotat personæ operantis qualitatem accidentalem, v. g., an sit Deo consecrata per voti solemnem aut simplicis emissionem, per Ordinum susceptionem; an sit soluta vel conjugata, etc.; modo speciem peccati mutat, ut si peccans contra castitatem sit sacerdos; modo malitiam intra eandem speciem auget, ut si idem sacerdos se inebriet, vel scandalum præbeat.

2° *Quid* significat qualitatem objecti circa quod peccatur, ut si monialem, conjugatam vel consanguineam concupiscas, et species mutatur; vel quantitatem materiæ in qua peccatur, an sit magna vel parva, nociva, scandalosa, etc., et tunc aut species mutatur, aut malitia tantum augetur.

3° *Ubi* denotat circumstantiam loci in quo patratum actio. Raro hæc circumstantia auget malitiam intra eandem

speciem, nisi agatur de scandalo: at sæpe mutat speciem, novam addendo malitiam, sacrilegii, si locus sit sacer; injustitiæ, si ratione loci honor vel fama alicujus lædatur; aut scandali, si delictum alios inducat ad peccandum.

4° *Quibus auxiliis*. Hæc circumstantia designat personas, instrumenta aut media quibus peccans utitur, v. g., si quis alium induxerit ad peccandum, et est circumstantia scandali; si rebus sacris usus fuerit, et erit sacrilegium; si media superstitiosa adhibuerit, et erit offensa contra religionis virtutem.

5° *Cur*, id est finis quem agens sibi proponit, ut si quis det eleemosynam ad seducendam puellam, et tunc mutatur species; vel uni furetur scalam ut pecuniam apud alium furetur, et duæ sunt malitiæ solo numero distinctæ, et tamen declarandæ.

6° *Quomodo*. Modus quo fit actio sæpe malitiam auget aut minuit, si nempe fiat scienter aut ignoranter, cum pleno aut semipleno consensu, ex aliorum suasionem, metu, precibus, vel ex propria determinatione, ex intentione vehementi vel remissa, etc. Aliquando tamen speciem mutat, v. g., circumstantia violentiæ in furto constituit rapinam, in fornicatione facit stuprum; modus sævitæ in cadaveribus occisorum addit homicidio malitiam feritatis; modus peccandi ex formali contemptu, ex inobedientia, ex ingratitude, ex odio, ex invidia, ex superbia, etc., addit peccato propriam hujusmodi vitiorum malitiam, modo tamen expressa voluntate hæc intendantur; alioquin essent duntaxat circumstantiæ generales in omni peccato plus minusve existentes.

7° *Quando* significat tempus quo fit actio: nunquam speciem mutat, nisi tempus aliqua speciali lege sit præscriptum aut prohibitum, v. g.: si quis ex voto, vel ex pœnitentia sibi injuncta, missam singulis diebus audire teneatur, eamque die festivo omittat, circumstantiam diei festivi declarare tenebitur. Ubi vero hæc circumstantia sumitur tantum pro duratione actionis, speciem non mutat, sed malitiam notabiliter aggravat, si mora sit notabilis vel extraordinaria.